

Crna Gora
GLAVNI GRAD PODGORICA
GRADONAČELNIK
Broj: 01-018/20-8478/1
Podgorica, 11.12.2020. godine

Crna Gora
Pisarnica - Glavni grad - Podgorica

Primljeno: 16-12-20				
Org. jed.	Jed. kis. mak.	Reg. broj	Prilog	Vrijednost
02	-016	20	-	1108

**PREDSJEDNIKU SKUPŠTINE GLAVNOG GRADA
PODGORICE**

PODGORICA

Shodno članu 100 Statuta Glavnog grada („Službeni list CG-Opštinski propisi“, broj 08/19), u prilogu Vam dostavljam **Informaciju o aktivnostima na podsticanju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Glavnog grada Podgorice u 2020. godini**, radi stavljanja u proceduru Skupštine Glavnog grada Podgorice.

Za predstavnika predlagača koji će učestvovati u radu Skupštine i njenih radnih tijela, prilikom razmatranja ovog materijala, određen je **Kemal Grbović**, sekretar Sekretarijata za preduzetništvo Glavnog grada Podgorica.

GRADONAČELNIK,
dr Ivan Vuković



CRNA GORA
GLAVNI GRAD PODGORICA

INFORMACIJA

o aktivnostima na podsticanju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Glavnog grada Podgorice u 2020. godini

Podgorica, decembar 2020. godine

SADRŽAJ

1. Uvod.....	3
2. Stanje agrara u Glavnom gradu Podgorici.....	3
3. Biljna proizvodnja.....	4
3.1. Povrtarstvo.....	4
3.1.1 Proizvodnja duvana.....	5
3.2. Vinogradarstvo.....	5
3.3. Voćarstvo.....	5
3.4. Stočarstvo.....	6
3.5. Pčelarstvo.....	7
3.6. Organska proizvodnja.....	7
4. Iznos sredstava uložениh u razvoj poljoprivrede Glavnog grada.....	8
4.1. Budžet Glavnog grada za 2020. godinu.....	8
4.2. Podsticaji poljoprivredi iz sredstava Budžeta Glavnog grada realizovani aktivnostima Sekretarijata za preduzetništvo.....	11
4.2.1. Premije u mljekarstvu.....	11
4.2.2. Otkup viška poljoprivrednih proizvoda u Glavnom gradu.....	14
4.2.3. Krediti u poljoprivredi.....	14
4.2.4. Ostale aktivnosti podržane Budžetom Glavnog grada.....	15
4.3. Aktivnosti Opštine u okviru Glavnog grada Golubovci na podsticaju razvoja poljoprivrede u 2020. godini.....	15
4.4. Program staračke naknade.....	16
5. Zaključne ocjene.....	16

1. UVOD

Programom rada Skupštine Glavnog grada Podgorice za 2020. godinu planirana je izrada Informacije o aktivnostima na podsticanju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Glavnog grada Podgorice u 2020. godini, sa pregledom stanja u ovoj oblasti.

Cilj Informacije jeste da prikaže stanje i potencijal poljoprivredne proizvodnje u Glavnom gradu i objedini stimulatívne mjere koje su realizovane u 2020. godini, kao i rezultate tih mjera.

Sekretarijat za preduzetništvo, u skladu sa nadležnostima, sprovodi aktivnosti na podsticanju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja, kako samostalno, tako i kroz saradnju sa drugim državnim i lokalnim organima, kao i privrednim društvima, koji imaju nadležnost u ovoj oblasti: Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Biotehnički institut, Opština u okviru Glavnog grada Golubovci, Sekretarijat za finansije, DOO „Vodovod i kanalizacija“, DOO „Putevi“, AD „Plodovi Crne Gore“, DOO „Monteorganica“, MONSTAT. Pored navedenih subjekata, Odjeljenje za poljoprivredu u okviru Sekretarijata za preduzetništvo saraduje i sa drugim relevantnim institucijama i privrednim društvima, kao i udruženjima poljoprivrednih proizvođača koji raspolažu informacijama i statističkim podacima važnim za izradu ove Informacije.

Cilj Sekretarijata u ovoj oblasti je kontinuiran monitoring i podsticanje poljoprivredne proizvodnje, naročito u predjelima u kojima je poljoprivredni potencijal veoma malo iskorišćen. Takođe, jedan od dugoročnih ciljeva se ogleda u radu na edukaciji lokalnih proizvođača i promociji njihovih proizvoda.

2. STANJE AGRARA U GLAVNOM GRADU PODGORICA

Poljoprivredna djelatnost je jedna od vodećih djelatnosti, koja predstavlja važnu stratešku granu privrednog razvoja Glavnog grada, kao i cijele Crne Gore. Međutim, na osnovu zvanične statistike u poljoprivredi je stalno zaposleno samo 1,5% od ukupnog broja zaposlenih u Crnoj Gori.

Klimatski i zemljišni uslovi na teritoriji Glavnog grada su izuzetno povoljni, što omogućava veliki uspjeh agroekoloških i agrotehničkih aspekata gajenja i rezultira ranim sazrijevanjem plodova i dugim periodom plodonošenja, a time i značajnim prihodima.

Podgorica se nalazi na dodiru mediteranske (sredozemne) i kontinentalne klime. Južno je otvorena prema subtropskom klimatskom pojasu, pa u njoj dominiraju duga, topla i suva ljeta sa visokim temperaturama i toplim noćima i blage zime sa velikim količinama padavina i nižim temperaturama od primorske oblasti. Pod uticajem okolnih planina dolazi do izmjene klime, tako da se klima u Glavnom gradu definiše kao izmijenjeno sredozemna. Srednja godišnja temperatura vazduha u Podgorici iznosi 16,4°C, maksimalna temperatura dostiže 40,7°C, a minimalna - 4,6°C. Srednja godišnja količina padavina u Podgorici je 1544 mm, a relativna vlažnost vazduha je 59,6%. Prosječan broj kišnih dana je 118, sniježnih 3, a sa jakim vjetrom 58 dana.

Nadmorska visina iznosi 44 metra u Podgorici, svega desetak metara na obali Skadarskog jezera i do 2000 metara na okolnim planinama. Sami grad krasi tokovi rijeka Morače i Ribnice, dok u neposrednoj blizini protiču Zeta, Cijevna i Sitnica.

Očuvana životna sredina i raznolikost poljoprivrednog proizvodnog prostora

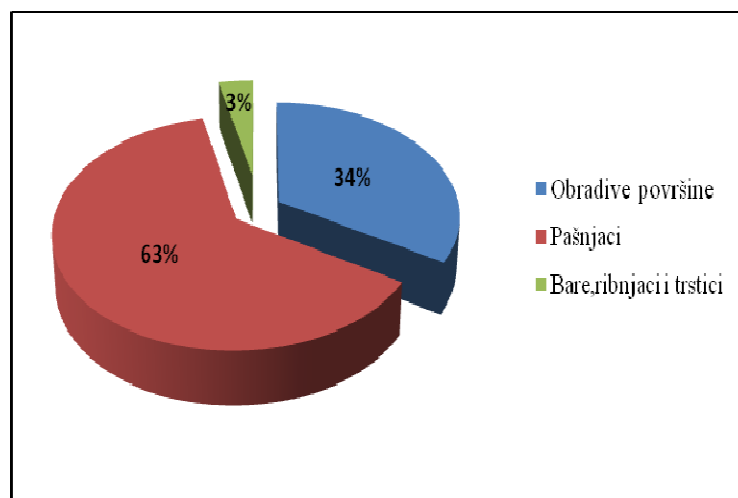
omogućavaju život različitim sortama kulturnih biljaka i rasama domaćih životinja i kao rezultat proizvodnju širokog asortimana tradicionalnih poljoprivrednih proizvoda. Kompleks ekoloških faktora koji se razlikuju zavisno od područja i godišnjih doba čini teritoriju Glavnog grada pogodnom za gotovo sve grane stočarske i biljne proizvodnje.

U ravničarskom dijelu Zete i Bjelopavlića većinom je zastupljeno vinogradarstvo, ratarstvo i povrtarstvo, dok se u sjevernom dijelu Glavnog grada veliki broj gazdinstava bavi stočarstvom. To su uglavnom farme sa malim stočnim fondom. Sektor stočarstva karakteriše visoko učešće malih farmi ne samo na području Glavnog grada, već i cijele države. Uzrok tome između ostalog leži u visokom nivou usitnjenosti poljoprivrednih obradivih parcela, zastarelosti tehnologije i mehanizacije na poljoprivrednim gazdinstvima i nedostatku investicionog kapitala.

Ukupne površine obradivog poljoprivrednog zemljišta na nivou Crne Gore iznosi oko 36,67%, odnosno 12,05%, ako u obradivo zemljište uzmemo u obzir samo oranice, njive, voćnjake i vinograde.

Slična situacija po pitanju iskorišćenosti obradivog poljoprivrednog zemljišta je i na nivou Glavnog grada. Naime, obradivo poljoprivredno zemljište čini 34% ukupnih poljoprivrednih površina, dok je znatno veće učešće pašnjaka, oko 63%. Ako u okviru obradivog zemljišta uzmemo u obzir samo oranice i njive, voćnjake i vinograde, onda je taj procenat manji i iznosi oko 16,83%.

Grafik 1: Struktura poljoprivrednog zemljišta u Podgorici



3. BILJNA PROIZVODNJA

3.1. Povrtarstvo

Proizvodnja povrća u Glavnom gradu je dosta raznolika, međutim par povrtarskih kultura dominira kada je obim proizvodnje u pitanju. Na lokalnom nivou, kada je riječ o povrtarstvu, prednjači proizvodnja krompira, lubenice, dinje, paradajza i paprike. Kao vodeća namirnica izdvaja se krompir, koji se najvećim dijelom proizvede u Opštini u okviru Glavnog grada Golubovci. Krompir je najznačajnija gajena biljka u Crnoj Gori i zauzima najveće poljoprivredne površine, jer je proizvodnja moguća na različitim nadmorskim visinama.

Prema statističkim podacima učešće Glavnog grada Podgorice u zasijanim površinama, pod povrtarskim kulturama, u odnosu na Crnu Goru kreće se do 68,11% za lubenicu i dinju, a za paradajz do 43,00%.

Kroz mjeru Direktnih plaćanja u biljnoj proizvodnji, za površine od 1319,95 ha pod ratarskim, povrtarskim i krmnim kulturama, Agrobudžetom Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, podržana su **263** korisnika u iznosu od **264.949,62 eura**.

Takođe, mjerom Agrobudžeta "Podrška povrtarskoj proizvodnji", za 2020. godinu, podržano je **136** proizvođača povrća. Ukupna vrijednost isplaćene podrške iznosila je **118.543,04 eura**. Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar primarnih proizvođača hrane biljnog porijekla, koji su prijavili proizvodnju za tu godinu.

Pod višegodišnjim kulturama subvencionisano je 189,54 hektara i **165** proizvođača iznosom od **38.313,83 eura**.

3.1.1. Proizvodnja duvana

Kroz direktnu podršku proizvodnji duvana, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je proizvođačima duvana sa područja Glavnog grada u 2020. godini isplatilo **1.950,00 eura**.

Podrška se sprovodi u obliku direktnih plaćanja po ha zasijane ili zasađene površine duvana. Pravo na isplatu podrške je ostvarilo ukupno **4** proizvođača duvana, sa površinom od 1.95 ha.

3.2. Vinogradarstvo

Ova godina je bila veoma dobra za vinogradare na području Glavnog grada. Početak sezone obilježio je period sa manjim padavinama, a ljeto je bilo veoma sušno, što je pogodovalo ranijem sazrijevanju grožđa. Prinosi su bili dobri, a kvalitet grožđa izuzetan.

Kroz mjeru Agrobudžeta "Podrška investicijama u vinogradarstvu i vinarstvu" podržan je **31** proizvođač u ukupnom iznosu od **41.982,89 eura**.

3.3. Voćarstvo

Crnogorski sektor voćarstva karakteriše velika usitnjenost. Kada je u pitanju Glavni grad, evidentna je sličnost sa stanjem u cijeloj državi. Gotovo u svim seoskim domaćinstvima uzgaja se voće, uglavnom za sopstvenu potrošnju i preradu. Usljed rastuće potražnje, kroz razvoj seoskog turizma, proizvodnja voća treba da se razvija kako bi zadovoljila potrebe tržišta.

U tom pravcu treba raditi na:

- poboljšanju kvaliteta i kvantiteta prinosa,
- uvođenju novih, produktivnijih tehnologija proizvodnje i
- uvođenju novih vrsta i sorti.

Kroz mjeru Agrobudžeta "Podrška podizanju i modernizaciji/opremanju proizvodnih voćnih zasada", podržano je **36** proizvođača sa teritorije Glavnog grada. Ukupan iznos podrške je iznosio **59.115,48 eura**.

Kroz mjeru "Podrška investicijama u maslinarstvu" podržano je **5** maslinara, a iznos podrške je iznosio **5.928,56 eura**.

Ostale mjere podrške ruralnom razvoju na teritoriji Glavnog grada:

- mjera „Podrška za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje“, kojom je podržano **47** proizvođača u iznosu od **71.063,67 eura**;
- mjera „Podrška investicijama za navodnjavanje“, kojom je podržano **14** proizvođača, a iznos isplaćene podrške je iznosio **34.331,63 eura** i
- mjera „Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika“, kojom su podržana **2** proizvođača, u ukupnom iznosu podrške od **19.926,74 eura**.

IPARD II program

- Kroz Mjeru 1 IPARD II programa isplaćeno je **13** korisnika, ukupnog iznosa podrške **626,899.50 eura**.
- kroz Mjeru 3 IPARD II programa isplaćen je **1** korisnik, ukupnog iznosa podrške **23,332.04 eura**.

3.4. Stočarstvo

U stočarskoj proizvodnji odnos proizvodnje na nivou Glavnog grada i na nivou Crne Gore daje znatno drugačiju sliku. Ovo je grana poljoprivrede koja je značajno manje zastupljena u Podgorici, u odnosu na biljnu proizvodnju. Razlog tome je prethodno navedena usitnjenost gazdinstava, tradicionalni (ekstenzivni) sistemi proizvodnje, kao i nedovoljna iskorišćenost prirodnih resursa i njihovih potencijala. To se najviše odnosi na nedovoljno iskorišćene livade i pašnjake, bez kojih je ekonomična i efikasna stočarska proizvodnja neostvariva.

Stočarstvo dominira u ruralnim sredinama i glavno je zanimanje seoskog stanovništva. Gajenje stoke u tim područjima je pogodno iz razloga što je na sjevernom području Glavnog grada pretežno poljoprivredno zemljište (livade, pašnjaci, šikare i makije). Podaci o stočnom fondu, nekoliko godina unazad, pokazuju da je stočarstvo u opadanju, što je prije svega posljedica depopulacije sela, odnosno migracije seoskog stanovništva u urbanija naselja Podgorice.

Kada je u pitanju poljoprivredno gazdinstvo čija je jedina ili primarna poljoprivredna djelatnost stočarstvo, neophodno je raditi na:

- povećanju proizvodnje stočne hrane;
- izgradnji adekvatnih i adaptaciji postojećih objekata za smještaj životinja;
- nabavci potrebne opreme za određeni pravac proizvodnje i
- unapređivanju genetskog potencijala.

Agrobudžetom za 2020. godinu, stočari sa teritorije Glavnog grada su podržani sljedećim mjerama:

- za razvojne premije u stočarstvu u 2020. godini za goveda, ovce, koze i organizovani tov junadi, bikova i volova isplaćena je premija u iznosu od **200.246,00 eura**, za ukupno **253** proizvođača.
- za mjeru Podrška preradi sirovog mlijeka na gazdinstvu isplaćena je podrška u ukupnom iznosu od **38.829,00 eura**, za **63** poljoprivredna proizvođača.
- po programu unapređivanja stočarstva u 2020. godini, za licencirane bikove, pastuve, steone junice u čistoj rasi, krmače i suprasne nazimice, ukupno je isplaćeno **12.530,00 eura** za **44** proizvođača.

- za 9 mjeseci u 2020. godini otkupljeno je ukupno **1,180.125** litara mlijeka, a podrška je iznosila **89,575.04 eura**;
- za mjeru Podrška unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka podržano je **6** proizvođača, podrškom u visini od **5.997,00 eura**.
- za održivo korišćenje planinskih pašnjaka, podržano je **80** proizvođača, sredstvima u ukupnom iznosu od **14.428,80 eura**.
- kroz mjeru Podrška upravljanju stajskim đubrivom, podržan je **1** proizvođač, iznosom od **729,78 eura**.

3.5. Pčelarstvo

Podgorica, sa svojom povoljnom izmijenjeno sredozemnom klimom omogućava proizvodnju meda vrhunskog kvaliteta. Obilje sunca i toplote i relativno mali broj dana sa padavinama, povoljna vlažnost vazduha i dobra provjetrenost čine Podgoricu sredinom u kojoj pčelinje zajednice imaju povoljno stanište i uspješno prezimljavanje. U Crnoj Gori postoji oko **50.000** košnica, od čega oko **10.000** u Glavnom gradu, sa proizvodnjom meda od oko **100 tona ili 10 kg** po košnici.

„Udruženje pčelara Podgorice“ je, uz saradnju sa Glavnim gradom, organizovalo XXVI manifestaciju “Podgorički dani meda”, koja se održala 23. i 24. oktobra na gradskom Trgu nezavisnosti. Manifestacija je okupila 20 izlagača, koji su imali prilike da predstave svoje pčelinje proizvode. Podgoričke dane meda karakterišemo kao značajnu manifestaciju koja doprinosi turističkom i kulturnom imidžu Podgorice i Crne Gore. Ova manifestacija dijelom promoviše i zdrave stilove života upućujući na važnost zdrave ishrane i konzumaciju meda i drugih pčelinjih proizvoda izuzetne nutritivne vrijednosti i ljekovitih svojstava.

Tradicionalno proslavljanje “pčelarske slave” ove godine je izostalo u skladu sa ograničenjima koje je vladajuća pandemija nametnula tokom većeg dijela ove godine. Pčelarska slava se prethodnih godina, uz podršku Glavnog grada, obilježavala 28. maja, na Spasovdan.

Udruženje je za svojih pedesetak članova u februaru mjesecu organizovalo posjetu međunarodnom sajmu u Beogradu. Pčelari su tom prilikom imali prilike da čuju korisna predavanja, nabave potrebnu opremu za pčelarenje i razmijene iskustva sa kolegama iz drugih zemalja.

Udruženje je tokom 2020. godine izvršilo i raspodjelu: 1200 matica, ljekova za pčele, 25 tona regresiranog šećera, mjesečnog pčelarskog časopisa, dok su dodatnu hranu, sirup i pogače pčelari su mogli da kupe.

Programom unapređivanja pčelarstva, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je pčelare sa teritorije Glavnog grada podržalo sa **63,575.04 eura**.

3.6. Organska proizvodnja

Organska poljoprivreda, kao sistem održive proizvodnje, predstavlja jedan od prioriteta razvoja crnogorske poljoprivrede. Aktivnosti koje su doprinijele razvoju organske poljoprivrede u Glavnom gradu, kao i cijeloj Crnoj Gori, nastavljaju sa još intenzivnijom primjenom.

Poljoprivredno zemljište i vodni resursi Crne Gore su u velikoj mjeri sačuvani od industrijskog zagađenja i kao takvi odgovarajućim korišćenjem mogu adekvatno podržati proizvodnju organske hrane. Takođe, raznolikost klimatskih zona i agroekoloških uslova

omogućavaju proizvodnju velikog broja različitih poljoprivrednih proizvoda. Dobar dio tih proizvoda se proizvodi na tradicionalan način, u ekstenzivnom sistemu proizvodnje, sa ograničenom upotrebom hemijskih sredstava, pa je sam prelazak na metode organske proizvodnje značajno olakšan.

DOO „Monteorganica“, kao kontrolno i sertifikaciono tijelo za proizvode organske proizvodnje, vrši registraciju proizvođača koji se bave ovim vidom proizvodnje na teritoriji Crne Gore. Prema njihovim podacima, broj prijavljenih proizvođača za ovaj vid proizvodnje na kraju 2020. godine iznosi **437**, što predstavlja veliki porast u odnosu na podatke iz 2019. godine, kada ih je bilo 240. Od ukupnog broja prijavljenih organskih proizvođača njih **20** proizvodi na teritoriji Glavnog grada. Naše tržište organske proizvodnje se tek formira, izbor organskih proizvoda je i dalje nešto skromniji. Međutim, organski proizvođači uglavnom nemaju problem plasmana svojih proizvoda, zahvaljujući sve većoj informisanosti sugrađana o benefitima organske ishrane.

Kroz mjeru “Podrška organskoj proizvodnji” podržano je **25** proizvođača sa ukupno **87.537,46 eura**.

U Glavnom gradu postoji Udruženje poljoprivrednika „Organic“ Podgorica koji vrše promociju organske proizvodnje, uz podršku Glavnog grada.

4. IZNOS SREDSTAVA ULOŽENIH U RAZVOJ POLJOPRIVREDE U GLAVNOM GRADU PODGORICA

4.1. Budžet Glavnog grada za 2020. godinu

Uložena sredstva u razvoj poljoprivrede i ruralnih područja iz Budžeta Glavnog grada, za 2020. godinu iznose ukupno **2.975.472,39 eura** i realizovana su za sljedeće aktivnosti:.

DOO “Vodovod i kanalizacija”	1,311,576.85
DOO “Putevi”	1,328,895.54
Sekretarijat za preduzetništvo	335.000
UKUPNO	2,975,472.39

„Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Podgorica je u 2020. godini preduzelo sljedeće aktivnosti na izgradnji hidrotehničke infrastrukture na seoskom i ruralnom području Glavnog grada Podgorice.

Završene aktivnosti su se odnosile na:

- Izgradnju vodovodnog sistema za područje Donje i Gornje Lješanske nahije koja se snabdijeva sa izvorišta Kaluđerovo oko, u vrijednosti od **273,785.06 eura**;

- Izvođenje radova na rekonstrukciji postojeće vodovodne mreže na području Lješanske nahije, u vrijednosti od **185,054.89 eura**;
- Radove na izgradnji sekundarne vodovodne mreže za sela Gornja i Donja Liješnja i Podstrana u Lješanskoj nahiji, u vrijednosti od **50,999.93 €**;
- Izvođenje radova na formiranju cjevovoda PEVG DN 90mm sa prespajanjem potrošača u Lješanskoj nahiji, u iznosu od **20,617.40 €**;
- Izvođenje radova na formiranju cjevovoda PEVG DN 63mm u Piperima - selo Ravni Laz, u iznosu od **1,208.46 eura**;
- Izvođenje radova na izgradnji i rekonstrukciji sekundarne vodovodne mreže u Komanima, u iznosu od **3,662.06 eura**;
- Izvođenje zemljanih i betonskih radova na izgradnji vodovodne mreže u selu Baloči - Komani, u iznosu od **10,100.00 eura**;
- Nabavku materijala za izgradnju vodovodne mreže u selu Baloči - Komani, u vrijednosti **2,821.60 eura**;
- Izvođenje instalaterskih radova na formiranju cjevovoda PEVG DN 110mm u selu Vukovići - Piperi, u vrijednosti **1,967.11 eura**;
- Izvođenje radova na izgradnji sekundarne vodovodne mreže u naselju Kakaricka gora - II faza, u iznosu **194,935.92 eura**;
- Izvođenje instalaterskih radova na formiranju cjevovoda PEVG DN 63mm u naselju Kakaricka gora - Perkovići, u iznosu **2,970.64 eura**;
- Izvođenje radova na sanaciji kvarova na postojećoj vodovodnoj mreži u naselju Kakaricka gora, u iznosu **766.12 eura**;
- Izgradnju vodovodne mreže u naselju Kuće Perića, u vrijednosti **26,791.26 eura**;
- Izvođenje radova na izgradnji vodovodne mreže u naselju Gornja Vrbica, u vrijednosti **23,364.31 eura**;
- Izvođenje instalaterskih radova za vodovod u naselju Velje Brdo, u vrijednosti **42,471.70 eura**;
- Izvođenje zemljanih i betonskih radova za vodovod u naselju Velje Brdo, u vrijednosti **27,882.05 eura**.

Takođe, u toku su radovi na izgradnji rezervoara „Kažića glavica“ u Lješanskoj nahiji, u vrijednosti **155,444.60 eura**, a do kraja godine su u planu i radovi na izgradnji vodovoda za selo Gole strane u Piperima čija procijenjena vrijednost iznosi oko **25,000.00 eura**.

Vodovod na teritoriji Golubovaca

Završeni su sljedeći radovi:

- Izgradnja vodovodne mreže u centralnom dijelu opštine u okviru Glavnog grada Golubovci, u vrijednosti **175,699.87 eura**;
- Izgradnja sekundarne vodovodne mreže u naselju Ponari - opština u okviru Glavnog grada Golubovci, u vrijednosti **56,103.58 eura**;
- Izgradnja sekundarne vodovodne mreže na području Golubovaca i Mojanovića, u vrijednosti **29,930.29 eura**.

“Putevi” d.o.o. Podgorica

“Putevi” d.o.o Podgorica su, zaključno sa 21.10.2020. godine, u ruralnom području na teritoriji Glavnog grada realizovali radove u ukupnoj vrijednosti od **657,855.32 eura** (tabela 2), dok planirani radovi na ruralnom području do kraja 2020. godine imaju vrijednost od **671,040.22 eura** (tabela 3).

Tabela 2: Izvedeni radovi na ruralnom području Glavnog grada do 21.10.2020. godine				
rb	Lokacija	Asfaltirane površine (m²)	Asfaltirane dužine (m²)	Vrijednost (€)
1	MZ “Komani” – mjesto Baloči	1,579.50	585.00	21,652.33
2	MZ “Ubli” – selo Liješta	4,181.20	2,420.00	61,467.58
3	Fundina – Zatrijebač	15,675.00	2,850.00	254,670.71
4	Fundina – Zatrijebač (klizište)	616.00	112.00	11,093.28
5	MZ “Doljani” – Gornja Vrbica	2,632.00	940.00	39,881.92
6	Fundina - Premići	400.00	160.00	5,524.00
7	Rogami – Đuričkovići – Drezga	14,960.00	2,720.00	172,086.90
8	MZ “Gradac” - Staniseljići	2,726.31	968.50	49,222.60
9	MZ “Gradac” - Progonovići	313.40	112.50	4,253.51
10	MZ “Komani” - Čafa	2,660.00	950.00	38,002.49
			UKUPNO	657,855.32

Tabela 3: Planirani radovi na ruralnom području Glavnog grada od 21.10.2020. do 31.12.2020. godine				
rb	Lokacija	Planirane površine (m²)	Planirane dužine (m²)	Vrijednost (€)
1	MZ “Lijeva Rijeka” – selo Trupan potok	/	/	910.00
2	MZ “Lijeva Rijeka” – selo Jablan	520.00	200.00	9,755.84
3	MZ “Lijeva Rijeka” – putni pravac Groblje Milačića - Mokra	9,600.00	3,200.00	152,004.85
4	MZ “Lijeva Rijeka” – putni pravac Opasanica Kurlaj	927.50	265.00	17,562.34
5	MZ “Lijeva Rijeka” – sanacija udarnih rupa	/	/	2,272.05
6	MZ “Brskut” – putni pravac Nožica – Brskut	2,930.00	880.00	49,567.67
7	MZ “Barutana” – selo Briđe – glavni put kroz selo	2,550.00	850.00	38,967.47
8	MZ “Zatrijebač” – putni pravac Zatrijebač – Kučka korita	27,390.00	4,980.00	400,000.00
			UKUPNO	671,040.22

4.2. Podsticaji poljoprivredi iz sredstava Budžeta Glavnog grada realizovani aktivnostima Sekretarijata za preduzetništvo

U okviru svoje nadležnosti na početku godine, Sekretarijat donosi Program mjera za podsticanje razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Glavnog grada Podgorice, koji je u skladu sa Nacionalnim programom i strategijama iz ove oblasti, predloženim od resornog Ministarstva. Na osnovu ponuđenog Programa, predlaže se i iznos sredstava Glavnog grada za realizaciju podsticajnih mjera za sektor poljoprivrede.

U 2020. godini iz Budžeta Glavnog grada Podgorice, za aktivnosti u cilju podsticanja poljoprivredne proizvodnje opredijeljena su sredstva u iznosu od **195,000.00 eura**. Rebalansom je oprijedijeljeno još **220,000.00 eura** za kredite u poljoprivredi, pa ukupna sredstva izdvojena za unapređivanje poljoprivrede za 2020. godinu iznose **335,000.00 eura**. Prethodno pomenuta sredstva Glavnog grada Podgorice za 2020. godinu opredijeljena su za realizaciju 4 programa, prikazana u tabeli 4.

Tabela 4: Sredstva Budžeta namijenjena podsticanju razvoja poljoprivrede za 2020. godinu:			
	Program	Odobrena sredstva	Rebalans 2020. god.
1.	Premije u mljekarstvu	100 000 €	100 000 €
2.	Krediti u poljoprivredi	80 000 €	220 000 €
3.	Podrška žetve na teritoriji Glavnog grada	5 000 €	5 000 €
4.	Ostali program iz oblasti poljoprivrede	10 000 €	10 000 €
UKUPNO:		195 000 €	335 000 €

4.2.1. Premije u mljekarstvu

Ukupna proizvodnja mlijeka u Crnoj Gori procjenjuje se na oko 200 miliona litara godišnje, od čega se do 15% prerađuje u odobrenim objektima za preradu mlijeka. Količine mlijeka koje su van sistema otkupa, domaćinstva koriste za vlastitu potrošnju, dok veći dio prerađuju u mliječne proizvode (sir i kajmak). Ovi proizvodi pojavljuju se na organizovanom tržištu preko objekata za prodaju hrane na malo (trgovine, ugostiteljski objekti, pijace). Međutim, i dalje se znatne količine realizuju direktnom prodajom na gazdinstvu porijekla, odnosno „kućnom pragu“.

Trenutno je u Crnoj Gori u funkciji 30 mljekara i sirara koje otkupljuju 28 miliona litara mlijeka od 1800 kooperanata. Sa teritorije Glavnog grada mlijeko otkupljuje 11 mljekara, od 69 kooperanata. Za 10 mjeseci ove godine otkupljeno je 1,437.292 litara mlijeka

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja putem Agrobudžeta vrši podršku jačanju otkupne mreže mlijeka, davanjem premija za registrovane mljekare i sirare koje redovno otkupljuju mlijeko od domaćih proizvođača. Navedenu podršku vrši i Glavni grad Podgorica uplatom premije u iznosu od 0,03 eura po litru, mljekarama koje otkupljuju sirovo mlijeko od stočara - kooperanata sa područja grada.

Sredstvima opredijeljenim razvoju poljoprivrede Glavnog grada za 2020. godinu, za mjeru premije u mljekarstvu predviđen je iznos od **100.000,00 eura**.

Za premije u mljekarstvu za deset mjeseci 2020. godine, iz sredstava Glavnog grada izdvojeno je ukupno **43,119.19 eura**, a otkupljeno cca **1,437.292 litara** mlijeka. Najveće učešće u otkupu imala je mljekara „Šimšić Montmilk“, koja je otkupila cca **301.498 litara** mlijeka od kooperanata sa područja Glavnog grada.

U sljedećim tabelama je prikazano učešće pojedinih mljekara u otkupu mlijeka (tabela 5), kao i sredstva koja su im isplaćena po osnovu otkupa (tabela 6).

Tabela 5: Učešće pojedinih mljekara u otkupu mlijeka												
Mjesec	ZZ Cijevna	Šimšić Montmilk	Sirara Vulaš Čevo	Drezga	Mlmark Grupa	Turo DOO Njeguši	DOO Mio Mare	DOO NIKA	Dijamant	Monte Bianco	Srna Nikšić	Ukupno
01/2020	21.313	26.066	11.821	16.436	21.870	2.907	17.807	19.639	1.970			139.829
02/2020	18.390	27.577	12.987	15.826	22.650	2.572	13.172	21.435	1.100			135.709
03/2020	18.758	34.635	6.816	17.757	25.370	3.177	13.452	23.347	1.567			144.879
04/2020	18.076	34.504	6.317	16.387	26.885	3.167	13.838	23.967	700			143.841
05/2020	19.433	33.273	7.873	13.616	23.150	3.525	12.809	26.110	1.987			141.766
06/2020	18.055	26.659	7.101	15.285	25.060	3.715	14.068	28.460	913	4.663		143.979
07/2020	20.402	25.838	7.428	13.310	17.765	3.801	11.128	30.819	1.145	3.431		135.067
08/2020	20.126	26.949	4.094	21.913	23.120	3.495	11.198	25.900	1.300	3.312	3.566	144.973
09/2020	19.340	30.262	3.392	24.926	24.040	3.691	12.182	24.113	1.050	3.705	3.371	150.072
10/2020	20.265	35.735	4.336	26.369	23.586	3.763	11.521	24.740	1.570	1.788	3.504	157.177
UKUPNO:												1.437,292

Tabela 6: Isplata u eurima mljekarama za otkup mlijeka

Mjesec	ZZ Cijevna	Šimšić Montmik	Sirara Vulaš	Drezga	Milmark Grupa	Turo	Mio Mare	NIKA	Dijamant	Monte Bianco	Srna
1	639.39	781.98	354.63	490.08	656.1	87.21	534	589.17	59.1		
2	551.7	829.31	389.61	474.08	679.5	77.16	395.16	643.05	33		
3	562.74	1,039.05	204.48	532.71	761.1	95.31	403.56	700.41	47.01		
4	542.28	1,035.12	189.51	491.61	806.55	95.01	415.14	719.01	21		
5	582.99	998.19	236.19	408.48	694.5	105.75	384.27	783.3	59.61		
6	541.65	799.77	213.03	458.55	751.8	111.45	422.04	853.8	27.39	139.89	
7	612.06	775.67	222.84	399.3	530.95	114.03	333.84	924.57	34.35	102.93	
8	603.78	808.47	122.82	657.39	693.6	104.85	335.94	777	39	99.36	106.98
9	580.2	907.86	101.76	747.78	721.2	110.73	365.46	723.39	31.5	111.15	101.13
10	607.95	1,072.05	130.08	791.07	707.58	112.89	345.63	742.2	47.1	53.64	105.12
Σ	5824.74	9047.47	2164.95	5451.05	7002.88	1014.39	3935.04	7455.9	399.06	506.97	313.20

Sljedećim tabelarnim pregledom prikazane su isplaćene premije kooperantima sa područja Glavnog grada i količine otkupljenog mlijeka za period 2007-2020. godine (2020. godina od 01.01. do 01.10.)

Tabela 7: Isplaćene premije kooperantima i količine otkupljenog mlijeka za period 2007 - 2020. godine (za 10 mjeseci)

Godina	Iznos premije €/lit	Iznos premije ukupno u €	Količina otkupljenog mlijeka u lit.
2007.	0,01	10.990,00	1.099,000
2008.	0,01	33.316,00	3.331,600
2009.	0,03	135.957,00	4.531,900
2010.	0,03	147.900,00	4.930,000
2011.	0,03	120.834,00	4.027,800
2012.	0,03	117.380,00	3.912,667
2013.	0,03	125.298,00	4.176,600
2014.	0,03	126.140,00	4.204.717
2015.	0,03	108.368,00	3.603,714
2016.	0,03	116.514,49	3.886,816
2017.	0,03	117.382,68	3.902,656
2018.	0,03	123.038,74	4.100.958
2019.	0,03	97.015,5	3.226,850
2020.	0,03	43.119,19	1.437,292
UKUPNO		1.423.243,6	50.372,570

4.2.2. Otkup viška poljoprivrednih proizvoda u Glavnom gradu

Poljoprivredna sezona na području Glavog grada je bila dobra u proizvodnji kultura na otvorenom polju (paradajz, krompir, lubenica, pipun i paprika). Povoljni vremenski uslovi koji su preovladavali tokom proljeća i ljeta uticali su na dobar rod pomenutih kultura.

Zbog epidemiološke situacije tokom većeg dijela godine dolazilo je do problema sa realizacijom poljoprivrednih proizvoda. Međutim, velike kompanije (Voli, Laković i Franca) su izašle u susret poljoprivrednim proizvođačima, pa je na taj način došlo do cjelokupne realizacije proizvodnje.

Iz prethodno navedenih razloga na tržištu nije došlo do pojave viškova poljoprivrednih proizvoda, tako da nije bilo potrebe za intervencijom A.D. „Plodovi Crne Gore“. Na osnovu Ugovora o zakupu dijela imovine (hladnjača u KO Mataguži) od strane kompanije Franca, ista je vršila otkup poljoprivrednih proizvoda u hladnjači u Matagužima. Količina otkupljenih proizvoda za period od 01.01.2020. do 26.10.2020. godine, iznosila je **1,255,996.00 kg**.

4.2.3. Krediti u poljoprivredi

Sekretarijat za preduzetništvo Glavnog grada je za kreditnu podršku poljoprivrednicima opredijelio **80.000 eura**. Konkurs za dodjelu poljoprivrednih kredita je objavljen 24.07.2020. godine i po tom osnovu je prijavljeno ukupno **41** poljoprivredni proizvođač. Od ukupnog broja poljoprivrednika koji su aplicirali za kreditnu podršku, istu je ostvarilo njih **16** čiji su biznis planovi ocijenjeni kao najbolji.

Rebalansom budžeta je za mjeru kreditne podrške opredijeljeno još **220.000** eura, pa se ubrzo očekuje i raspisivanje drugog konkursa.

Za kredite kao najinteresantniju stimulativnu mjeru, poljoprivredni proizvođači pokazali su veliko interesovanje, s obzirom da su ponuđeni povoljni uslovi kreditiranja: kamatna stopa 3% na godišnjem nivou, period otplate 3 godine, uz grejs period godinu dana.

Planirani programi za kreditnu podršku su:

- program unapređenja pčelarstva;
- investicije u poljoprivrednu opremu i mehanizaciju;
- investicije u stočarske farme;
- podizanje višegodišnjih zasada i izgradnja zaštićenih prostora;
- investicija za čuvanje, pakovanje i preradu biljnih proizvoda;
- investicije u preradi u porodičnom gazdinstvu;
- investicije u voćarstvu i vinogradarstvu;
- investicije u ribarstvu i
- organska poljoprivreda.

Komisija, formirana od strane predstavnika Sekretarijata za preduzetništvo i Sekretarijata za finansije, po prijemu zahtjeva za kredit obišla je podnosiocima zahtjeva, pružila pomoć u izradi biznis plana i dala mišljenje o opravdanosti zahtjeva. Formirani predmeti po zahtjevu za kredit dostavljaju se Sekretarijatu za finansije na dalju proceduru. Komisija nakon isplate kredita, vrši kontrolu namjenskog korišćenja sredstava. U toku je isplata sredstava.

4.2.4. Ostale aktivnosti podržane Budžetom Glavnog grada

„Udruženje pčelara Podgorice“ je i ove godine, uprkos složenoj epidemiološkoj situaciji, 23. i 24. oktobra organizovalo tradicionalnu manifestaciju “Dani meda”, sa ukupno 20 izlagača. Ova manifestacija značajno doprinosi turističkom i kulturnom imidžu Podgorice i Crne Gore, kao i promociji pčelarstva i pčelinjih proizvoda, pa je zbog svog značaja podržana od strane Sekretarijata.

Glavni grad je obezbijedio i finansijsku podršku realizaciji međunarodnog takmičenja u sportskom ribolovu „Trofej Skadarsko jezero”, koju organizuje Sportsko ribolovni klub Podgorica. Pomenuto takmičenje ima međunarodni karakter i uvršteno je u kalendar TO Podgorica i NP Skadarsko jezeru.

Sekretarijat je u mjesecu maju 2020. godine obezbijedio finansijsku pomoć Lovačkoj organizaciji Podgorica u realizaciji projekta „Monitoring i unošenje hrane za fazansku divljač u lovištu Podgorica i na lokalitetu lovnog zabrana Mareze”. Ista organizacija dobila je podršku i za edukaciju mladih lovaca, tj. lovaca pripravnika, kako bi što uspješnije prošli obuku neophodnu za polaganje lovačkog ispita. Obuka je obuhvatila i oblast uzgoja i zaštite divljači.

4.3. Aktivnosti Opštine u okviru Glavnog grada Golubovci na podsticanju razvoja poljoprivrede u 2020. godini.

Odjeljenje za ruralni razvoj Opštine u okviru Glavnog grada - Golubovci poljoprivrednim proizvođačima pruža stručnu i tehničku podršku, u cilju regulisanja određenih prava ili prevazilaženja barijera u proizvodnji i to na način što pruža tehničku pomoć prilikom:

- prijave za programe podrške;
- prijave za proizvodnju primarnih proizvođača hrane biljnog porijekla;
- pisanja dopisa u ime poljoprivrednih proizvođača, radi regulisanja prava kod drugih nadležnih institucija i
- upisa u: Registar preduzetnika za obavljanje poljoprivredne djelatnosti ili za prodaju na zelenim pijacama, Registar primarnih proizvođača hrane biljnog porijekla, Registar osiguranika poljoprivrednika; Registar odobrenih objekata za proizvodnju hrane i Registar poljoprivrednih gazdinstava.

Takođe, po potrebi, službenici izlaze na teren i na licu mjesta utvrđuju uzročnike oboljenja u zasadu ili konstatuju da se bave poljoprivrednom djelatnošću, radi izdavanja uvjerenja.

U periodu od 01.01.2020. godine do 01.10.2020. obrađeno je oko 600 zahtjeva.

Žetva žitarica

Realizacija žetve žitarica na teritoriji Opštine u okviru Glavnog grada – Golubovci realizovana je sredstvima ukupnog iznosa od 19.000 eura, od kojih je 5.000 eura bila podrška od strane Glavnog grada.

Na području Zete evidentirano je 192 proizvođača strnih žita, kod kojih je izvršena žetva na ukupnoj površini od 319,73 ha.

4.4. Program "Staračke naknade"

Programom Agrobudžeta Crne Gore od 2003. godine, program staračkih naknada se realizuje u saradnji sa Glavnim gradom. Pravo na staračku naknadu imaju lica koja žive na selu, bave se poljoprivredom i nemaju nikakva primanja. Pravo ostvaruju žene preko 60 godina i muškarci preko 65 godina starosti.

U periodu od 2003. do jula 2015. godine, obrađeno je 953 zahtjeva za ostvarivanje prava na staračku naknadu.

Na osnovu člana 24 stav 5 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Sl. list CG", br. 56/09, 18/11, 40/11, 34/14, 1/15, 30/17 i 51/17), Vlada Crne Gore na sjednici od 30. jula 2015. godine donijela je Odluku o bližim uslovima i postupku za isplatu staračke naknade. Na osnovu ove Odluke odlučeno je da svi korisnici staračke naknade moraju da obnove dokumentaciju, tako da je trenutno u našem Sekretarijatu evidentirano **425** korisnika, od kojih je **5** prijavljeno tokom 2020. godine.

Kroz isplatu staračkih naknada za ukupno **149** korisnika sa teritorije Glavnog grada, za period januar – novembar, isplaćeno je **129,048.22 eura**.

Da bi poljoprivredni proizvođač ostvario zdravstveno i penzijsko osiguranje potrebno je da se upiše u Registar poljoprivrednih proizvođača, koji vodi resorno Ministarstvo. Jedan od uslova ostvarenja ovog prava je i uvjerenje da se bavi poljoprivrednom proizvodnjom koju izdaje ovaj Sekretarijat. Tokom 2020. godine, **13** poljoprivrednih proizvođača sa područja Glavnog grada je dobilo uvjerenje i ostvarilo pravo na zdravstveno i penzijsko osiguranje. Sa druge strane, uvjerenje za prodaju na zelenim pijacama je dobilo 12 proizvođača.

5. ZAKLJUČNE OCJENE

Glavni grad na razvoj poljoprivredne djelatnosti gleda kao na važan segment cjelokupnog privrednog i ekonomskog razvoja Podgorice. S tim u vezi, Glavni grad radi na organizaciji i realizaciji aktivnosti koje doprinose razvoju poljoprivrede. Odlukom o Budžetu Glavnog grada Podgorice za 2020. godinu, za programe podsticanja poljoprivrede koje realizuje Sekretarijat za preduzetništvo, opredijeljeno je **335,000.00 eura**.

Radi bolje realizacije aktivnosti na podsticanju razvoja poljoprivrede, Sekretarijat za preduzetništvo ostvaruje kontinuiranu komunikaciju i saradnju sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, Službom za selekciju stoke, AD "Plodovi Crne Gore", AD „Plantaže“, Opštinom u okviru Glavnog grada Golubovci, kao i drugim relevantnim institucijama iz oblasti poljoprivrede i udruženjima poljoprivrednih proizvođača (vinogradara, voćara, stočara, pčelara itd.).

Povrtarstvo je vodeća grana poljoprivrede na području Podgorice, a tendenciju rasta površina pod žitaricama ukazuje i na sve veću zastupljenost ratarskih kultura, što ohrabruje i indirektno oslobađa tržište viškova i daje pozitivne signale ka proizvodnji stočne hrane koja je deficitarna.

Sekretarijat svojim aktivnostima podstiče udruživanje poljoprivrednika sa teritorije Glavnog grada i iste finansijski podržava. Proizvođači moraju imati u vidu da konkurentnost mogu postići udruživanjem i ukрупnjavanjem posjeda.

Vrlo povoljni agrotehnički i agroekološki uslovi pružaju veliki potencijal razvoju poljoprivrede u Glavnom gradu. Svijest sugrađana o značaju domaće proizvodnje sve više jača, pa u godinama koje dolaze očekujemo još veće interesovanje i angažovanje u ovoj djelatnosti.

558.

Na osnovu člana 29 stav 2, člana 39 stav 3, Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", br. 21/09 i 40/11), člana 27 stav 1 tačka 14, člana 38 stav 1 tačka 9 Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni list CG", br. 2/18, 34/19 i 38/20), člana 54 stav 1 tačka 12 Statuta Glavnog grada ("Sl. list CG - Opštinski propisi", broj 8/19) Skupština Glavnog grada - Podgorice, na sjednici održanoj 15. maja 2020. godine, donijela je

ODLUKA

o davanju u zakup poljoprivrednog zemljišta radi podsticaja poljoprivredne proizvodnje na teritoriji Glavnog grada

("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 016/20 od 20.05.2020)

Član 1

Ovom odlukom daje se u zakup poljoprivredno zemljište sa kojim raspolaže Glavni grad Podgorica, u skladu sa namjenom određenom Prostornim urbanističkim planom Podgorice, Generalnim urbanističkim rješenjem Podgorice i Generalnim urbanističkim rješenjem Golubovaca.

Poljoprivredno zemljište daje se u zakup za obavljanje poljoprivredne proizvodnje.

Član 2

Poljoprivredno zemljište iz člana 1 ove odluke daje se u zakup na period do 30 godina.

Površina zemljišta koje se daje u zakup ne može biti manja od 0,5ha.

Poljoprivredno zemljište iz člana 1 ove odluke, će se identifikovati na osnovu postojeće planske i katastarske evidencije, kao i evidencija kojima raspolažu organi uprave Glavnog grada.

Član 3

Minimalnu cijenu zakupa poljoprivrednog zemljišta iz člana 1 ove odluke, određiće Komisija za procjenu vrijednosti poljoprivrednog zemljišta koju će imenovati Gradonačelnik od predstavnika Direkcije za imovinu, Sekretarijata za preduzetništvo i Sekretarijata za planiranje prostora i održivi razvoj, uz mogućnost angažovanja vještaka poljoprivredne struke.

Cijena zakupa 1m² zemljišta iznosi 1% od tržišne vrijednosti zemljišta na godišnjem nivou.

Član 4

Davanje u zakup zemljišta iz člana 1 ove odluke vršiće se na osnovu prikupljenih ponuda, po javnom pozivu koji će objaviti Direkcija za imovinu u jednom dnevnom listu i na internet stranici Glavnog grada Podgorice.

Postupak davanja u zakup po javnom pozivu sprovediće komisija koju će imenovati Gradonačelnik.

Posebna Komisija će prethodno odrediti kriterijume za učešće po javnom pozivu za davanje u zakup poljoprivrednog zemljišta.

Član 5

Obaveza zakupca je da obezbijedi infrastrukturu do zemljišta koje je predmet zakupa.

Član 6

Na osnovu liste koju utvrdi komisija iz člana 4 stav 2 Direkcija za imovinu Glavnog grada Podgorice potpisaće ugovor sa najpovoljnijim ponuđačem, u skladu sa zakonom.

Zakupac je dužan da zemljište koristi u skladu sa planom korišćenja zemljišta priloženim u postupku prikupljanja ponuda, u suprotnom ugovor o zakupu će se raskinuti.

Nadzor nad sprovođenjem plana korišćenja zemljišta iz stava 2 ovog člana vršiće Sekretarijat za preduzetništvo.

Član 7

O realizaciji ove odluke Gradonačelnik će informisati Skupštinu Glavnog grada, kroz godišnji izvještaj o radu.

Član 8

Sredstva ostvarena davanjem u zakup nepokretnosti iz člana 1 ove odluke, koristiće se za ulaganja u stvaranju uslova za optimalno korišćenje i zaštitu poljoprivrednih resursa od značaja za Glavni grad.

Član 9

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore - Opštinski propisi".

Broj: 02-016/20-430

Podgorica, 15.maja 2020. godine

Skupština Glavnog Grada - Podgorice

Predsjednik Skupštine,

dr Đorđe Suhih, s.r.